

חובב הציפורים

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ו', עמ' 76-73
תרגום: אורי אורלב

עשיר הנה מפל העשירים.

היו לו ציפורים נדירות ביותר יחד עם ציפורי שיר שכחות מן היער. השירה, הציורים והצפצופים ממש החרישו את האזנים. עדת הזמרים המכוננת סנורה בעשר צבעיה.

היתה זו מקהלה רועשת ללא הפסקה, עליזה, מלאת חיים ותנועה.

כאלו לא היו כלואות בכלובים, שהיו אמנם רחבי ידים, מקשטים בירק ומלאים אור שמש, ובכל זאת היו אלה סורגי ברזל. אך הציפורים העליונות, העדה המכוננת, השופעים צלילים וצבע, היתה חופשית וחיונית כאלו היא נמצאת תחת כפת השמים, בשדות, בנר, בחרשות וביערות שופעים כל טוב.

ועשיר הנה גם אותו חובב ציפורים...

תופים צורחים צריחות צורמות טפסו בעזרת מקוריהם העקומים על סבכת הכלוב או על מוטות העץ: תופים כחולי כנף ממקאו; קקדו לבן עם ציצית צהבה; לורי ירק בעל כנפי ארגמן עם שולי תכלת וזנב צהב בהיר; ירקן – הללני האפר וארא בעלת הזנב הארוך והמחודד.

קוליברי מהירים כמו ברק, זעירים, עדינים, נוצצים, רבי גונים, כמו גיצים חיים. טווסים עם מניפותיהם בעלות מאות העיניים, גאים, מבריקים, מתנוצצים בפאר אצילותם.

ברבורים שחרים ולבנים שטו על מימי ברכות קטנות בתוך כלובים רחבי ידים, מכופפים את צנאריהם הארוכים והחניניים, המחזירים את אור השמש בניצוצות יהלומי טל, חוצים את המים הנקיים בנזיהם הרחבים, משיטים לאט בשלוח מלכותית.

נשר נודד, בודד, מזנק ממקומו, פורס את מפרשיו כדי לעוף; פעם אחת הפה באויר וכבר התנגש בתקרה. נץ שודד עוקב אחרי מעוף הצפורים בעין חמדנית. בז מתבונן במערבלת הציפורים במבט קודר של עיניו השקועות עמק בחוריהן. אוח בצבע צהוב-חלודה בעל עיניים זהובות עצומות למחצה ועיט, וזרזיר שחר עם הברק הסגל של ראשו והגון הירקרק של נוצות גבו וזחאו, וינשוף בעל ראש גדול, ועליו נוצות דמויות קרניים וקול צרוד, מבשר רעות, ושחף זללן, דיג ושודד, ועורבים אפרים ועורבים שחרים כמו קברנים.

כל זאת בביתן הזכוכית של חובב הציפורים העשיר.

כל בני מקהלת היערות שלנו, וגם אלה הבאים מרחוק, העוברים בדרך, אחינו שוכני האויר והשמש, מכרינו מן השדות, מכרי הדשא, ומערים מחניקות, זקירינו הנעימים.

פגרת צהבה וזמיר אפר – טרופדור חולמני, וסנונית מהירת כנף, ועפרוני אדוק, ונחליאלי עצבני, וגיבתון צהב ויאילי, ודוכיפת לכלוכית גנדגננית, וקוקיה אסופית, אדמונית וחוחית בעלות הנימוסים המעדנים, ובזבוז זריז, עפרוני מצנץ מקשט בציצית מעניינת על ראשו, ופרוש, ותימהוני שלומיאל עם נוצות אדמות על גבו, וכחל לכלכו, וזהבו סכסכו, וגדרון קטנטנו, ומלפילון, ונרגזי זלגן ושוטטון, אפלו דרור אפר וקיכלי, ושכוי – מסכן, ותור מאהב.

כל קול וכל צבע וכל קו אפשרי באויר ראית ושמעתי בהמון הגדול הזה...
חובב ציפורים ברמזל.

ברמזל מפני שיש לו את כל אלה.

ברמזל מפני שלא ידע שהזמרים השבויים, השבויים המכנפים, עומדים למות. מת הראשון. אינני זוכר בדיוק מי היה. נדס קול אחד מקולות הפקהלה, נשמטו הכנפיים, נפל הראש המנצה הקטן, התקשו והתאבנו רגליו של האסיר הקטן המנח על החול בקלוב.

אחר כך מת שני, שלישי ורביעי.

פעם היה זה זמיר מתגעגע, פעם עפרוני המכור למרחב. היה זה למעלה מפוחם להביט בשמש מבעד לתקרת הזכוכית של ביתו הציפורים, לנשום את האויר הרווי ריח חלודת הסורגים, לשיר בתוך מהומה וצרחות. כאילו נדמו חרש, ללא תלויה, ללא אגחה.

התעצב חובב הציפורים אל לבו, רק לרגע, רק להרף עין.

עדין היו לו שירים כה רבים ולא היה זקוק ליותר.

ושוב הפה המוות.

הנשר התמוטט, צנח בכבדות וקפא במקומו. אבל כנראה שנאבק בתשישותו, מפני שאפשר היה לראות בחול את עקבות טפריו ומעגל רחב שצירו כנפיו הפרוסות.

עכשיו כבר לא עבר יום בלי שפגרו חדש העציב את לבו של חובב הציפורים.

הוא היה נוטל אותו בזהירות ובמהירות, כדי לרמות את עצמו ואת הצפורים שנותרו בחיים – מרחיקו משם, כדי שלא לראות ולשכוח במהירות – והשליך אותו.

עכשיו בלה זמן רב יותר בביתו הציפורים האהוב עליו, כאילו בקש לשמח את לבו בחיי הציפורים הנותרות. אבל הוא היה מודאג ועצוב.

הוא השקיע זמן ומאמץ כפולים בטפול באורחיו החביבים, כתחליף למה שלא רצו או לא יכלו לחיות בלעדיו.

הריקנות גברה. הבז נפל, הינשוף מת, הציפורים הקטנות נפחו את נפשן.

חובב הציפורים נסה עוד לפנק את המת, השתדל להשיבו לחיים, לחממו ברוח גופו ולהנשימו בנשימתו. לשווא.

הוא לקח כל פגור לבור משתף, הלך לשם לאטו, בצעדים מדוידים, מעלה את זכרו, עצוב וקודר.

הברבור הלך בעקבות האחרים.

חובב הציפורים הסיט את הפוד הלבו, חתך, הוציא את הקרבים, הכניס צמר גפן ונסורת, החליף את העיניים בחרוזים והעמיד את הציפור המתה בפלוב על רגלים משוחות בלכה, מתוך אשליה שיוכל לרמות את עצמו ואת האחרים.

עכשיו כבר ידע, שגורלם נחרץ. הוא לא התפלא ולא נסה להיאבק, ואפילו לא נעצב עוד – יום אחר יום החליף צפור חיה בפחלץ חסר נשמה.

הוא אפילו התרגל, ולא התייסר. הציפורים אמנם היו מתות, אך שוב לא נזקקו לטפול ודאגה.

מתו הפגרות, היונים, החוחיות, החסידות, העיטים, ציפורים גדולות וקטנות, קודרות ועליונות, גאות ושוכבות, גליות לב ואלה המסגרות בתוך עצמן, התפגרו זו אחר זו והוא פחלץ אותן, העמידן בשורה והציגן לפני מכריו, אבל רק מאחורי זכוכית, כדי שלא יבחינו שהן מתות. הוא התבייש ולא רצה שיתפרסם ברבים שהוא העשיר, התרושש עד כדי כך.

דממה עצובה ועמקה שררה עכשיו במקום שהיה כל כך עליו בעבר. נדמה היה, שציפורים שנותרו בחיים חשות במנות המתקרב, מתבוננות בחבריהן המתים וממתינות, מתי יגיע תורה של כל אחת מהן.

כך קרה שהציפור שלפני האחרונה עצמה את עיניה בשקט, כאלו נכנעה לגורלה שאי-אפשר להאבק בו, ואין לשם מה. נפלה בפגנת הפלוב הריק והמת, רחוק מן הציפורים המפחלצות, שתפסו את המקומות ששכנו בהם לפני כן חברותיה החיות. נותרה בחיים רק צפור אחת ויחידה – אחרונה מן הלהקה המאשרת, שהמשיכה לחיות, המשיכה וחיה – בין הפגרים.

חובב ציפורים: התנועה ומוכרחות לגווע ציפורים רבות של נפשך, אך זכר, אל תפחלץ את הפגרים, אל תמלא ואתם בנסורת ואל תחליף בחרוזים את עיניהן – שמר על צפור נפש זו האחרונה, אבל עשה כמיטב יכולתך שלא יהיה זה – עורב.

